

V Bruseli 9. decembra 2022
(OR. en)

15818/22

CORDROGUE 83
SAN 655
COHOM 154

VÝSLEDOK ROKOVANIA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Dátum:	8. decembra 2022
Komu:	Delegácie
Č. predch. dok.:	15227/22 + ADD 1
Predmet:	Závery Rady o prístupe založenom na ľudských právach v politikách v oblasti drog

Delegáciám v prílohe zasielame závery Rady o prístupe založenom na ľudských právach v politikách v oblasti drog, ktoré Rada (spravodlivosť a vnútorné veci) schválila na svojom 3 920. zasadnutí 8. decembra 2022.

Závery Rady o prístupe založenom na ľudských právach v politikách v oblasti drog

Rada Európskej únie,

PRIPOMÍNAJÚC, že cieľom Stratégie EÚ v oblasti drog je chrániť a zlepšovať blaho spoločnosti a jednotlivcov, chrániť a podporovať verejné zdravie, poskytovať vysokú úroveň bezpečnosti a blaha širokej verejnosti a zvyšovať zdravotnú gramotnosť¹; že sa zakladá na medzinárodnom práve vrátane medzinárodných dohovoroch o kontrole drog, ktoré tvoria medzinárodný právny rámec medzinárodného režimu kontroly drog, ako aj medzinárodnom práve v oblasti ľudských práv;

PRIPOMÍNAJÚC záväzok EÚ v Stratégii EÚ v oblasti drog posilniť medzinárodnú spoluprácu s tretími krajinami, regiónmi, medzinárodnými a regionálnymi organizáciami a na multilaterálnej úrovni s cieľom presadzovať prístup a ciele stratégie, a to aj v oblasti rozvoja, a posilniť úlohu EÚ ako globálneho sprostredkovateľa politiky v oblasti drog zameranej na ľudí a ľudské práva;

PRIPOMÍNAJÚC, že cieľom Stratégie EÚ v oblasti drog je zníženie dopytu po drogách a ich ponuky a riešenie škôd súvisiacich s drogami prostredníctvom dôkazmi podloženého, integrovaného, multidisciplinárneho a vyváženého prístupu, ktorý zahŕňa aj hľadisko rodovej rovnosti a rovnosti v oblasti zdravia²;

PRIPOMÍNAJÚC Záverečný dokument z mimoriadneho zasadnutia VZ OSN v roku 2016 venovaného celosvetovému problému s drogami, v ktorom sa odporúča presadzovať dobré životné podmienky pre spoločnosť ako celok prostredníctvom vypracovania účinných stratégií podložených vedeckými dôkazmi a prispôbených potrebám jednotlivcov, rodín a spoločenstiev ako súčasť komplexných a vyvážených národných politík v oblasti drog, ktoré by mali nediskriminačný základ³;

¹ Cieľ, základy a prístup Stratégie EÚ v oblasti drog na obdobie 2021 – 2025.

² Stratégia EÚ v oblasti drog, úvod, body 8 a 2.

³ Záverečný dokument z mimoriadneho zasadnutia VZ OSN (UNGASS) v roku 2016 venovaného celosvetovému problému s drogami, Prevencia užívania drog, písmeno d).

PRIPOMÍNAJÚC rezolúciu Rady OSN pre ľudské práva č. 37/42⁴ z 23. marca 2018 o príspevku k vykonávaniu spoločného záväzku efektívne riešiť problém s drogami a bojovať proti nemu so zreteľom na ľudské práva, v ktorej sa uznáva význam komplexných a vyvážených politických zásahov, a to aj v oblasti podporovania udržateľného a perspektívneho živobytia;

PRIPOMÍNAJÚC, že ľudské práva sú univerzálne, neodňateľné, nedeliteľné, vzájomne závislé a vzájomne prepojené, a to aj v kontexte politiky v oblasti drog, rozvojovej pomoci, zdravotnej starostlivosti a trestnej justície;

PRIPOMÍNAJÚC závery Rady o alternatívnom rozvoji, v ktorých sa víta vedúca úloha EÚ a jej členských štátov pri zosúlad'ovaní alternatívneho rozvoja so súvisiacimi opatreniami protidrogovej politiky orientovanými na rozvoj, ako aj zastrešujúcimi rozvojovými stratégiami a odvetvovými politikami, ako je podpora ľudských práv v rámci protidrogových politík; zmiernovanie chudoby; rozvoj vidieka a bezpečnosť potravín; prístup k pôde a práva vo vzťahu k pôde; ochrana životného prostredia a zmena klímy; mierové urovnávanie ozbrojených konfliktov a bezpečnosť; presadzovanie zásad právneho štátu a dobrá správa vecí verejných; a presadzovanie rodovej rovnosti⁵;

PRIPOMÍNAJÚC, že prostredníctvom súdržného, účinného a efektívneho vykonávania opatrení by sa mala zabezpečiť vysoká úroveň ochrany ľudského zdravia, sociálna stabilita a bezpečnosť, ako aj prispieť k zvyšovaniu informovanosti. Akékoľvek potenciálne neúmyselné negatívne dôsledky spojené s vykonávaním týchto opatrení by sa mali minimalizovať a mali by sa podporovať ľudské práva a udržateľný rozvoj⁶.

⁴ https://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/RES/37/42

⁵ Závery Rady EÚ o alternatívnom rozvoji: „Smerom k novému chápaniu alternatívneho rozvoja a súvisiacich opatrení protidrogovej politiky orientovaných na rozvoj – príspevok k plneniu záverečného dokumentu z mimoriadneho zasadnutia VZ OSN (UNGASS) v roku 2016 a cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja“, 14338/18.

⁶ Stratégia EÚ v oblasti drog, úvod, bod 3.

ZDÔRAZŇUJÚC, že zmluvné strany Dohovoru o právach dieťaťa sa zaviazali prijať všetky nevyhnutné opatrenia, vrátane zákonodarných, správnych, sociálnych a výchovných opatrení, na ochranu detí pred užívaním drog a na zabránenie využívania detí pri ich výrobe a obchodovaní s týmito látkami⁷;

UZNÁVAJÚC, že je potrebné zaoberať sa aj stigmatizáciou a poruchami spojenými s užívaním drog, a to najmä preto, že táto stigma môže mať škodlivý účinok na duševné a fyzické zdravie osôb, ktoré užívajú drogy, a osobitne tých, ktoré sú v zraniteľnej a marginalizovanej situácii, a takisto by mohla predstavovať prekážku vo vyhľadaní podpory⁸;

UZNÁVAJÚC, že mnohorozmerná povaha drogovej problematiky si vyžaduje komplexný prístup, ktorý zahŕňa rodovú a vekovú perspektívu a podporuje rodovú rovnosť aj nediskrimináciu osôb v zraniteľných a marginalizovaných situáciách⁹;

PRIPOMÍNAJÚC, že je potrebné zachovať a zlepšiť dostupnosť, prístupnosť a pokrytie služieb na znižovanie rizík a škôd, okrem iného dôkazmi podloženými najlepšimi postupmi, ktoré sa riadia minimálnymi normami kvality EÚ pre intervencie na znižovanie dopytu po drogách v členských štátoch EÚ, a to v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi¹⁰;

OPÄTOVNE POTVRDZUJÚC zásadu, že starostlivosť by sa mala poskytovať počas celého trvania trestného konania a že je dôležité poskytovať osobám s poruchami spojenými s užívaním drog široké spektrum dobrovoľných a dôkazmi podložených služieb vrátane starostlivosti, liečby a znižovania rizík a škôd, a to na základe informovaného súhlasu a pod vedením zdravotníckeho personálu v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi¹¹;

⁷ Dohovor OSN o právach dieťaťa, článok 33.

⁸ Stratégia EÚ v oblasti drog, strategická priorita 6.4.

⁹ Spoločná pozícia systému OSN na podporu vykonávania medzinárodnej politiky v oblasti kontroly drog prostredníctvom účinnej spolupráce medzi agentúrami – spoločné zásady.

¹⁰ Stratégia EÚ v oblasti drog, strategické priority 7.1 a 7.2. Odporúčanie Rady z 18. júna 2003 o prevencii a znižovaní zdravotnej ujmy súvisiacej s drogovou závislosťou (2003/488/ES).

¹¹ Zásada kontinuálnej starostlivosti je zakotvená v záveroch Rady o alternatívach k donucovacím sankciám pre páchatel'ov užívajúcich drogy; potreba informovaného súhlasu a zapojenia zdravotníckeho personálu sa uvádza v medzinárodných usmerneniach, ako aj v správe pracovnej skupiny pre boj proti svojvoľnému zadržiavaniu (WGAD) o politikách v oblasti drog.

UZNÁVAJÚC, že nedovolené obchodovanie s drogami ohrozuje zdravie, bezpečnosť a kvalitu života občanov EÚ, ako aj legálnu ekonomiku, stabilitu a bezpečnosť členských štátov EÚ;

UZNÁVAJÚC tiež, že spoločné úsilie členských štátov EÚ a – v rámci ich právomocí – Komisie a príslušných agentúr EÚ v boji proti nedovolenému obchodovaniu s drogami a obmedzenie trhu s nelegálnymi drogami;

PODČIARKUJÚC potrebu predchádzať trestnej činnosti súvisiacej s drogami s osobitným dôrazom na potrebu bojovať proti násiliu, nedovolenému obchodovaniu, korupcii a vykorisťovaniu ľudí, najmä zraniteľných skupín riešením základných faktorov, ktoré vedú k ich zapojeniu na trhoch s nelegálnymi drogami;

PRIPOMÍNAJÚC zásady medzinárodného práva v oblasti ľudských práv vrátane zásady zákonnosti a primeranosti trestných činov a trestov;

PRIPOMÍNAJÚC rámcové rozhodnutie Rady 2004/757/SVV, ktorým sa stanovujú minimálne ustanovenia o znakoch skutkových podstat trestných činov a trestov v oblasti nezákonného obchodu s drogami;

ODSUDZUJÚC trest smrti, mimosúdne popravy a svojvoľné zadržiavanie v niektorých krajinách, a to aj za trestné činy súvisiace s drogami;

UZNÁVAJÚC, že podľa dohovorov OSN o kontrole drog môžu štáty zvážiť alternatívne opatrenia nezahŕňajúce pozbavenie osobnej slobody pre osoby obvinené z menej závažných trestných činov súvisiacich s drogami a v súlade s vnútroštátnym, ústavným, právnym a správnym poriadkom môžu ustanoviť alternatívy alebo dodatočné opatrenia k odsúdeniu alebo trestu¹²;

¹² Dohovor OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropnými látkami z roku 1988, článok 3 ods. 4 písm. c).

PRIPOMÍNAJÚC závery Rady o alternatívach k donucovacím sankciám pre páchatel'ov užívajúcich drogy z roku 2018, v ktorých sa zdôrazňuje potreba, aby členské štáty EÚ stanovili a vo vhodných prípadoch a v súlade so svojimi právnymi rámcami uplatňovali alternatívne opatrenia k donucovacím sankciám na páchatel'ov užívajúcich drogy s cieľom zabrániť trestnej činnosti, znížiť recidívu a zvýšiť efektívnosť a účinnosť systému trestnej justície a zároveň preskúmať možnosti zníženia poškodenia zdravia a minimalizácie sociálnych rizík¹³

UZNÁVAJÚC, že v súlade so závermi Rady o alternatívach k donucovacím sankciám pre páchatel'ov užívajúcich drogy z roku 2018 by pojem „alternatívy k donucovacím sankciám“ podľa vnútroštátnych právnych predpisov členských štátov EÚ mohol odkazovať aj na alternatívy, ktoré sa používajú namiesto tradičných opatrení trestnej justície pre páchatel'ov užívajúcich drogy alebo ako doplnok k nim;

KONŠTATUJÚC tiež, že členské štáty EÚ by z dôvodu rozdielov medzi ich právnymi rámcami a potrebami mali prijímanie a vykonávanie alternatívnych opatrení prispôbiť podľa svojich realít a v súlade s vnútroštátnymi, európskymi a medzinárodnými právnymi predpismi;

UZNÁVAJÚC súčasnú prácu Európskej komisie na základe akčného plánu EÚ v oblasti drog na obdobie 2021 – 2025 s cieľom odporúčať zvýšenie dostupnosti, účinné vykonávanie, monitorovanie a hodnotenie opatrení poskytnutých ako alternatívy k donucovacím sankciám pre páchatel'ov užívajúcich drogy v súlade s vnútroštátnymi, európskymi a medzinárodnými právnymi predpismi členských štátov;

PRIPOMÍNAJÚC Záverečný dokument z mimoriadneho zasadnutia VZ OSN z roku 2016, v ktorom sa nabáda na vypracovanie a vykonávanie alternatívnych alebo dodatočných opatrení k odsúdeniu alebo trestu v prípadoch zodpovedajúcej povahy v súlade so všetkými tromi medzinárodnými dohovormi o kontrole drog s náležitým prihliadnutím na vnútroštátne, ústavné, právne a správne poriadky, ako aj na propagovanie primeraných reakcií¹⁴;

¹³ Závery Rady o podpore používania alternatív k donucovacím sankciám pre páchatel'ov užívajúcich drogy, 2018, s. 5.

¹⁴ Záverečný dokument z mimoriadneho zasadnutia VZ OSN (UNGASS) v roku 2016 venovaného celosvetovému problému s drogami, bod 4 písm. j) a l).

KONŠTATUJÚC tiež, že v spoločnej pozícii systému OSN o politike v oblasti drog sa uznáva, že dohovory OSN o kontrole drog umožňujú krajinám vypracovať a vykonávať národné politiky v oblasti drog podľa vlastných priorít a potrieb v súlade so zásadou spoločnej a zdieľanej zodpovednosti a s uplatniteľným medzinárodným právom¹⁵;

UZNÁVAJÚC, že je potrebné podporovať aktívnu a zmysluplnú účasť a zapojenie občianskej spoločnosti vrátane mimovládnych organizácií, mladých ľudí, osôb, ktoré užívajú drogy, osôb v doliečení, používateľov zdravotných a sociálnych služieb súvisiacich s drogami, vedeckej a akademickej obce a iných expertov do vypracúvania a vykonávania politík v oblasti drog a nabádať k nej¹⁶;

UZNÁVAJÚC, že je potrebné predchádzať konfliktom záujmov pri rámcovaní a vykonávaní politík v oblasti drog a zaistiť, aby neboli ovplyvnené nenáležitými obchodnými záujmami a aby sa všetky prípadné konflikty záujmov riešili v súlade s existujúcimi vnútroštátnymi postupmi;

UZNÁVAJÚC, že vyvíjanie a prijímanie národných politík v oblasti trestnej justície a trestných zákonov o vymedzení trestných činov súvisiacich s drogami a sankcií za ne patrí do právomoci členských štátov, a zároveň PRIPOMÍNAJÚC, že podľa článku 168 ZFEÚ Európska únia dopĺňa činnosť členských štátov pri obmedzení škôd na zdraví spojených s drogami, vrátane informačnej a preventívnej činnosti;

1. VYZÝVA členské štáty EÚ, aby naďalej podporovali vypracúvanie a vykonávanie politík a intervencií, ktoré sú podložené dôkazmi a v rámci ktorých sú opatrenia v oblasti drog založené na dodržiavaní ľudských práv, ale zároveň sa zameriavajú na boj proti trestnej činnosti, zaistenie ochrany a bezpečnosti verejnosti, udržateľné a perspektívne živobytie a zdravie jednotlivcov, rodín a komunít v celej EÚ;

¹⁵ Spoločná pozícia systému OSN na podporu vykonávania medzinárodnej politiky v oblasti kontroly drog prostredníctvom účinnej spolupráce medzi agentúrami, 2018, s. 12; rezolúcia Komisie pre omamné látky 62/8.

¹⁶ Rozvinuté na základe Stratégie EÚ v oblasti drog na obdobie 2021 – 2025, strategickej priority 7.3.

2. VYZÝVA členské štáty EÚ, aby naďalej podporovali politiky v oblasti drog, v rámci ktorých sa dodržiavajú ľudské práva, rieši diskriminácia a znižuje stigma osôb, ktoré užívajú drogy, aby sa zabezpečil dobrovoľný prístup k službám vrátane prevencie, dôkazmi podložených programov na získanie životných zručností, znižovania rizík a škôd, včasného odhaľovania a intervencie, poradenstva, liečby, rehabilitácie, opätovného začlenenie do spoločnosti a doliečenia osôb, ktoré užívajú drogy, ako aj liečby komorbidít súvisiacich s drogami;
3. NABÁDA členské štáty EÚ, aby v rámci svojich politík v oblasti drog naďalej podporovali vekovo a rodovo primerané opatrenia a opatrenia odrážajúce potreby detí a mladých ľudí, žien a osôb v marginalizovaných a zraniteľných situáciách;
4. NABÁDA členské štáty EÚ, aby venovali osobitnú pozornosť ochrane práv dieťaťa vrátane ochrany detí pred užívaním drog, ako aj predchádzaniu vykorisťovania detí na nedovolenú výrobu drog a obchodovanie s nimi;
5. NABÁDA členské štáty EÚ, aby zaistili, aby osoby v rámci systému trestnej justície vrátane osôb, na ktoré sa vzťahujú alternatívy k donucovacím sankciám mali dobrovoľný prístup k nediskriminujúcim vekovo a rodovo primeraným službám v oblasti drog založeným na dôkazoch, a to na základe svojich potrieb a informovaného súhlasu;
6. VYZÝVA členské štáty EÚ, aby v relevantných prípadoch podporovali aktívnu a zmysluplnú účasť a zapojenie vedeckej a akademickej obce, občianskej spoločnosti vrátane mimovládnych organizácií, mladých ľudí, žien a osôb, ktoré užívajú drogy, do politík v oblasti drog;
7. NABÁDA členské štáty EÚ a – v rámci ich právomocí – príslušné orgány a agentúry EÚ, aby posilnili medzinárodnú spoluprácu a presadzovali vyvážený prístup zameraný na ľudské práva a založený na dôkazoch, a to aj v rámci rozvojových programov týkajúcich sa politík v oblasti drog a pri presadzovaní úplného dodržiavania medzinárodného práva v oblasti ľudských práv vrátane zásad rovnosti a nediskriminácie;

8. NABÁDA členské štáty EÚ a príslušné orgány a agentúry EÚ, aby zaistili, aby opatrenia politiky v oblasti drog zamerané na rozvoj vrátane alternatívneho rozvoja boli v súlade so zásadami nepodmienenosti, nediskriminácie a riadnej postupnosti, podporovali rodovú rovnosť a aby sa zaistilo prevzatie zodpovednosti v cieľových komunitách;
9. NABÁDA členské štáty EÚ a – v rámci ich právomocí – príslušné orgány a agentúry EÚ, aby dôrazne odmietali ukladanie neprimeraných a neľudských trestov za trestné činy súvisiace s drogami, ako sú napríklad trest smrti, mimosúdne popravy a svojvoľné zadržiavanie;
10. NABÁDA členské štáty EÚ, aby v relevantných prípadoch v súlade so svojimi vnútroštátnymi predpismi a v rámci dohôd OSN o kontrole drog a práva EÚ ďalej skúmali najlepšie postupy a inovatívne prístupy založené na dôkazoch, ktoré obmedzujú stigma a diskrimináciu osôb, ktoré užívajú drogy.
11. VYZÝVA členské štáty EÚ a – v rámci ich právomocí – Komisiu a príslušné agentúry EÚ, aby zbierali a vymieňali si informácie o vplyve vykonávania trestnoprávnej reakcie v súvislosti s drogami a alternatív k donucovacím sankciám na osoby, ktoré užívajú drogy, najmä na osoby v marginalizovaných a zraniteľných situáciách;
12. VYZÝVA členské štáty EÚ a – v rámci ich právomocí – príslušné orgány a agentúry EÚ, aby šíрили informácie a vymieňali si najlepšie postupy o vykonávaní a rozvíjaní prístupu založeného na ľudských právach v politikách v oblasti drog a prístupov na obmedzenie stigmaty a diskriminácie, a to aj prostredníctvom vonkajších činností EÚ;
13. VYZÝVA členské štáty EÚ, Komisiu a príslušné agentúry EÚ, aby pri hodnotení politik v oblasti drog v relevantných prípadoch a v súlade so svojimi právomocami a na základe dostupných údajov zohľadňovali aspekty ľudských práv.